

informacije, ki jim lahko zaupate

ZPS
ZVEZA
POTROŠNIKOV
SLOVENIJE

KAKO USPEŠNO VARČEVATI v vzajemnih skladih

www.zps.si

2020

ZDU

ZDRUŽENJE DRUŽB ZA UPRAVLJANJE
INVESTICIJSKIH SKLADOV-GIZ

Finančne odločitve, še posebej tiste, s katerimi izpolnjujemo bolj oddaljene cilje, se redko komu zdijo preproste. Danes na vsakem koraku slišimo, da moramo odgovornost za svojo finančno varnost prevzeti sami in zato čim več varčevati. Veliko vprašanje pa je, kako to storiti in komu pri teh odločitvah sploh zaupati.

Dejstvo je, da boste morali za svojo prihodnost poskrbeti predvsem sami. Od vaših zmožnosti in od vaše uspešnosti pri tem je v precejšnji meri odvisno, kako boste lahko izpolnili svoje cilje in želje. Če se boste varčevanja lotili premišljeno in po korakih, vaša odločitev vsekakor ne bo tako težka, kot se zdi na prvi pogled.

V tej brošuri vam predstavljamo načine odločanja in rešitve, ki pridejo v poštev za doseganje vaših ciljev. Smiselno je, da na svoje finančno premoženje gledate celovito in ga razpršite med več finančnih produktov. Vzajemni skladi so zaradi svoje preprostosti in prilagodljivosti lahko dobra rešitev za vas.

Potrošniki se pri odločanju o tem ali varčevati in kako varčevati pogosto soočimo z naslednjo dilemo. Na eni strani vemo, da z varčevanjem lahko povečamo svojo finančno varnost in lažje dosegamo svoje cilje. Na drugi strani pa nismo povsem prepričani katera rešitev je za nas najustreznejša in komu pri odločitvi sploh zaupati. Vaša odločitev bo najlažja, če boste dobro preučili vašo situacijo in pretehtali vaše cilje, potem pa kritično preučili ponudbe na trgu.

Breda Kutin

Predsednica Zveze potrošnikov Slovenije

Slovenci smo varčni, ob boljšem poznavanju vseh možnih oblik varčevanja pa bi lahko privarčevali še več. Vzajemni skladi so v razvitem svetu že dolgo ena najbolj uveljavljenih oblik varčevanja, saj jih poleg reguliranosti in nadzorovanosti odlikujejo enostavnost, likvidnost in donosnost; zbrana sredstva varčevalcev pa upravljajo visoko usposobljeni strokovnjaki. Ta brošura vam bo približala vzajemne sklade ter vam dala veliko koristnih informacij, da boste lahko več privarčevali in izbrali vzajemne sklade, ki so najprimernejši za vas.

Karmen Rejc

Direktorica Združenja družb za upravljanje investicijskih skladov

Zakaj in kdaj je koristno prebrati to brošuro?

Obstaja veliko bolj zanimivih načinov za preživljanje prostega časa, kot sta ukvarjanje z osebnimi financami in načrtovanje varčevanja, vendar pa je brez tega težko doseči želene cilje. Vsak ima seveda specifične želje in potrebe, vse tudi niso povezane s financami. Pri nekaterih pa brez varčevanja ne bo šlo.

Je kateri od ciljev na tem seznamu pomemben tudi za vas?

- ✓ Rad bi imel **dodatni dohodek** za čas, ko se bom zasluženo upokojil.
- ✓ **Otrokom** ali pa vnukom bi rad **pomagal**, da bodo lažje začeli s samostojnim življenjem (pri šolanju ali pa pri nakupu stanovanja).
- ✓ Čez nekaj let načrtujem **večje nakupe**, na primer večjo prenavo stanovanja.
- ✓ **Rad varčujem** in si želim več finančne varnosti.
- ✓ **Že privarčevana sredstva** bi rad **oplemenitil**.

Uspeh pri doseganju katerega koli od ciljev na tem seznamu je odvisen tudi od tega, kako dobro boste spremljali svoje finance in kako dobro se boste organizirali. Tega ne bo tako težko doseči, če boste k stvari pristopili načrtno in disciplinirano.

Ta brošura vam bo pomagala spoznati varčevanje v vzajemnih skladih in odgovoriti na vprašanja:

- A** Kdaj je smiselno začeti varčevati?
- B** Koliko lahko privarčujem?
- C** Kaj je **pomembno** pri izbiri primerne varčevanja?
- D** Kako izberem vzajemne sklade, ki bodo ustrezali mojim potrebam?
- E** Kaj je **pomembno med** samim varčevanjem?

A

Kdaj je smiselno začeti varčevati?

Od varčevanja za oddaljene cilje si lahko največ obetate, če boste varčevali redno in z varčevanjem začeli takoj ali pa čim prej.

Dobro je, da najprej poskrbite za svojo trenutno finančno varnost.

Svoje načrte za prihodnost boste lažje izpolnjevali, če ste že poskrbeli za naslednje:

- ✓ Moji dohodki zadostujejo za pokrivanje rednih stroškov.
- ✓ Lahko bom poravnal večje izdatke, ki me čakajo v bližnji prihodnosti, na primer nujna popravila, stroške avtomobila ali nakupe bele tehnike.
- ✓ S prihranki, ki jih že imam, lahko pokrijem nepričakovane izdatke – za primer, da bi bil ob dohodke, sem si ustvaril dovolj veliko likvidnostno rezervo, da bi lahko moja družina z obstoječimi prihranki preživela vsaj tri, še bolje pa šest mesecev.
- ✓ Imam sklenjena osnovna zavarovanja, ki jih potrebujem.

Jasnejšo sliko o svoji finančni varnosti si lahko ustvarite, tako da naredite dober pregled svojih dohodkov, stroškov in premoženja. Previdnost pri odločitvi za varčevanje za oddaljene cilje pa je potrebna tudi, če hkrati odplačujete dolgoročni kredit.

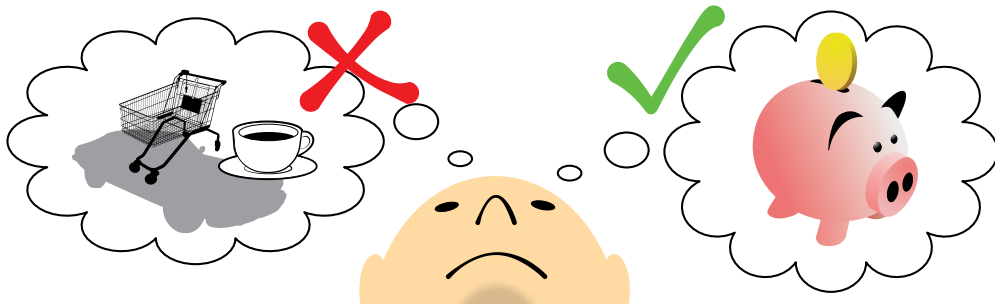
B

Koliko lahko privarčujem?

Izračunajte, kolikšen del svojih rednih dohodkov in prihrankov lahko sploh namenite dolgoročnemu varčevanju. Zavedajte se, da lahko na dolgi rok veliko dosežete že z majhnimi zneski.

Bi lahko privarčevali več?

Pregled nad vašimi financami je mogoče tudi pravi trenutek za to, da ocenite, kje morda lahko kaj prihranite, in tako še povečate svojo sposobnost varčevanja. Razmislite o tem, kateremu nepotrebni izdatku se lahko odrečete, prihranek pa namenite varčevanju.

Kaj je pomembno pri izbiri primernega varčevanja?

Opreделите svoje dolgoročne varčevalne cilje:

- ✓ Sestavite seznam ciljev, ki jih želite doseči z varčevanjem. Odločite se, kateri so za vas najbolj pomembni.
- ✓ Glede na svoje finančne zmožnosti in prioritete izberite tiste cilje, ki jih lahko začnete uresničevati že danes.

Kaj pa tveganja?

Tako rekoč vsako varčevanje prinaša določena tveganja:

- ✓ Vsi smo izpostavljeni tveganju, da bodo naši prihranki zvedeneli zaradi inflacije ali pa da bi na drug način lahko privarčevali več.
- ✓ Pri vrednostnih papirjih, tudi vzajemnih skladih, obstaja verjetnost, da bo cena kupljenih vrednostnih papirjev nihala v nasprotju z našimi pričakovanji oziroma padla.

Možnost večjega donosa je vedno neločljivo povezana z večjim tveganjem morebitnega padca vrednosti vaše naložbe in izgub.

Zavedajte pa se, da verjetnost, da si bo vaša naložba opomogla od morebitnih padcev vrednosti, raste z dolžino trajanja naložbe. Po drugi strani pa zelo nizko tveganje praviloma pomeni zelo nizek pričakovani donos.

Najdite pravo razmerje med tveganji in pričakovanji.

To storite tako, da ne nosite vseh jajc v eni košari in redno varčujete.

Ustrezna kombinacija je odvisna:

- Od vaše finančne sposobnosti in vaših osebnih finančnih razmer. Če ste za svojo osnovno varnost že poskrbeli, lahko tvegate nekoliko več.
- Od vsakega cilja, ki ste si ga zastavili. Pri bližnjih ciljih praviloma ni priporočljivo preveč tvegati. Če pa je vaš cilj še oddaljen, lahko tvegate več.
- Od vašega osebnega odnosa do tveganja. Ali ste pripravljeni, da bo vaša naložba na primer v času kriz na svetovnih trgih občasno zanihala navzdol ali pa celo beležila izgube?

Na splošno velja:

- Pri kratkoročnih ciljih, ki jih želite izpolniti v manj kot petih letih, so za vas bolj primerni varni finančni produkti. Pri bolj dolgoročnih ciljih lahko vsaj del ali pa tudi večino prihrankov investirate v bolj tvegane naložbe.
- Mlajši med nami, ki jim je za varčevanje ostalo še nekaj deset let, si praviloma lahko privoščijo malo več tveganja. Za tiste, ki jim je za varčevanje ostalo manj časa, je priporočljiva večja previdnost.

Kako izberem vzajemne sklade, ki bodo ustrezali mojim potrebam?

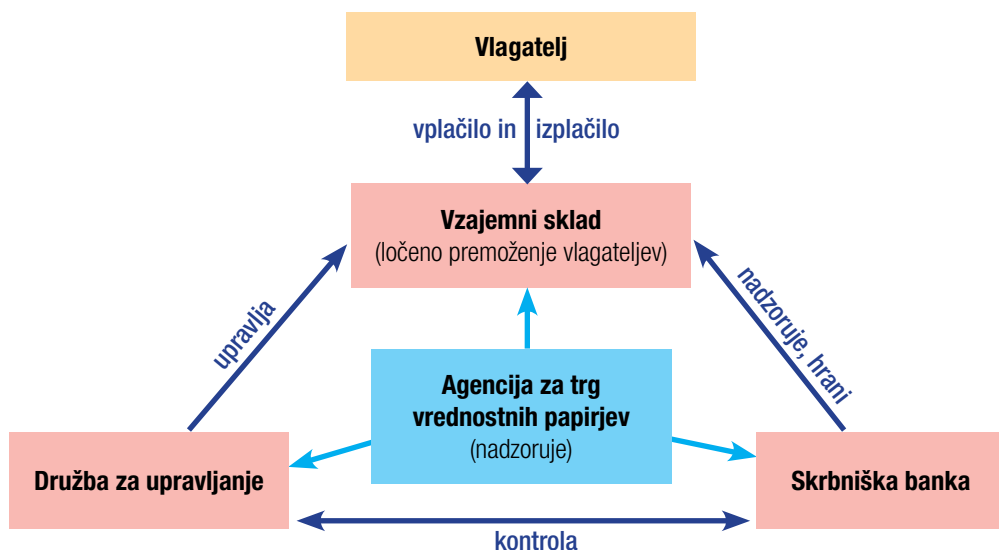
Kaj je vzajemni sklad?

V vzajemnem skladu je združen denar velikega števila varčevalcev. Ta denar družba za upravljanje naloži v vrednostne papirje, v glavnem so to delnice in obveznice. Za nakup katerih vrednostnih papirjev se odloči, je odvisno od naložbene politike vzajemnega sklada. Nekateri skladi tako kupujejo le delnice podjetij iz posameznih regij, na primer iz držav Evropske unije ali pa Azije, drugi pa investirajo povsod po svetu. Vsak imetnik enot vzajemnega sklada torej posredno varčuje v vseh finančnih naložbah vzajemnega sklada.

Vzajemni sklad je reguliran in nadzorovan finančni produkt, ki ga upravljajo strokovnjaki. Premoženje sklada, katerega lastniki so varčevalci oz. vlagatelji, je ločeno od premoženja družbe za upravljanje.

Katere so glavne prednosti naložbe v vzajemne sklade?

- ✓ V vzajemnem skladu lahko varčujete tudi postopoma in z majhnimi zneski.
- ✓ Tveganje svoje naložbe lahko z nakupom točk vzajemnega sklada kljub majhnim zneskom, ki so vam na razpolago, dobro razpršite: izberete lahko vzajemne sklade, ki vlagajo v različne vrednostne papirje, države ali sektorje.
- ✓ Vzajemni skladi so enostavni in pregledni.
- ✓ Iz vzajemnega sklada lahko kadarkoli enostavno in hitro izstopite, če potrebujete denar.
- ✓ Stroški naložbe v vzajemni sklad so razmeroma nizki, saj se porazdelijo med veliko število varčevalcev.

Odločite se za primerno mešanico različnih skladov

Poskrbite za to, da bo vaša naložba geografsko in panožno čim bolj raznolika. Tako boste zmanjšali tveganje izgub. To lahko pri delniških skladih najbolje dosežete s skladi, ki vlagajo v izbrana podjetja po celem svetu.

Obvezniški skladi, na primer takšni, ki vlagajo v evrske državne obveznice, lahko prispevajo k varnosti v naložbenem portfelju. Mešani skladi nudijo kombinacijo naložb v delnice in obveznice z različnimi stopnjami tveganja.

Seveda ste opazili, da je v ponudbi množica skladov z različnimi naložbenimi strategijami. Nekateri vlagajo le v posamezne regije in države, drugi pa stavijo na izbrane industrijske sektorje in posebne strategije. Ti skladi so v vašem portfelju primerni kot dodatek, če varčujete v večjih zneskih. Obstajajo tudi denarni skladi, ki vlagajo le v instrumente denarnega trga in denarne depozite.

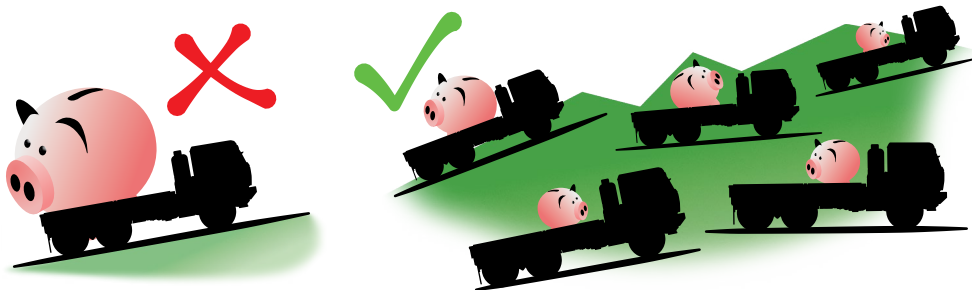
Ne pozabite: za nakup skladov, ki se osredotočajo na posamezne države, regije ali panoge, potrebujete več znanja, svojo naložbo pa boste morali bolj pozorno spremljati.

Kakšno razmerje delnic in obveznic je primerno zame?

To je odvisno od vaše finančne situacije, vaših ciljev, pa tudi od tega, kolikšen del svojih prihrankov boste sploh vložili v sklade. Na splošno velja: tisti, ki lahko tvegajo več ali pa bodo varčevali še dolgo, lahko večji del svojih prihrankov investirajo v delniške sklade.

Aktivno in pasivno upravljanje

Na našem trgu prevladujejo aktivno upravljani skladi, pri katerih poskuša upravljavec z lastno strategijo doseči čim višji donos na trgu, na katerem vlaga. Obstajajo pa tudi indeksni skladi, pri katerih upravljavec le spremlja sestavo vnaprej izbranega tržnega indeksa, od katerega je odvisna tudi donosnost sklada.

Na kaj biti pozoren pri izbiri vzajemnega sklada?

Pri izbiri nikakor ne zaupajte le imenu sklada, ampak preberite več o njegovi naložbeni strategiji in uspešnosti. V dokumentu **Ključni podatki za vlagatelje** (KIID) boste našli dober osnovni pregled značilnosti sklada.

Cilji in naložbena politika sklada

Pod tem naslovom dobite informacije o naložbenih ciljih sklada in o tem, kako jih upravljavec namerava doseči. Preverite predvsem, kolikšen delež sredstev sklada namerava vlagati v delnice in obveznice, na katero geografsko območje in sektor se bo osredotočil ter ali mogoče sledi določenemu tržnemu indeksu. Vse to se mora skladati z vašimi naložbenimi cilji in vašimi drugimi naložbami.

Tveganja in donos naložbe

V tej rubriki boste z lestvico tveganj od 1 do 7 izvedeli več o tem, kako tvegan je sklad, ki vas zanima. Pri tem številka 1 pomeni najnižjo, številka 7 pa najvišjo stopnjo tveganja. Posledično 1 pomeni tudi najnižjo, 7 pa najvišjo pričakovano donosnost.

Stroški

Ker stroški znižujejo donos sklada, bodite pozorni tudi nanje. Med seboj primerjajte le stroške tistih skladov, ki imajo podobno naložbeno politiko. Na splošno na primer velja, da so delniški skladi nekoliko dražji od obvezniških skladov. Na stroške bodite posebej pozorni, če vam priporočijo zelo specializirane sklade ali pa takšne z zelo tveganimi naložbenimi strategijami. Indeksni skladi imajo lahko bistveno nižje stroške poslovanja od aktivno upravljanih skladov, a če jih kupite na borzi, jih podražijo stroški trgovanja.

V dokumentu boste izvedeli o enkratnih stroških, ki se obračunajo ob vstopu v sklad, in o morebitnih izstopnih stroških. Še bolj pomembni pa so celotni stroški poslovanja sklada, ki se obračunavajo iz sredstev sklada in so v dokumentu prikazani na letnem nivoju.

Predstavitev pretekle uspešnosti

vam bo povedala, kako se je sklad odrezal v preteklih letih. Če sklad sledi določenemu tržnemu indeksu, je prikazana tudi primerjava s trgov, na katerem investira. Pretekli donosi so sicer koristna informacija o uspešnosti sklada v preteklosti, nikakor pa niso obljuba ali zagotovilo za to, da bo sklad enako uspešen tudi v prihodnje.

Kje lahko investiram v sklade?

Obstaja več načinov za nakup skladov. Sklade posameznih družb za upravljanje lahko kupite direktno pri družbah samih. Na voljo so vam tudi pri različnih posrednikih, na primer na banki ali v borznoposredniških hišah. Obstajajo tudi spletni posredniki, ki vam omogočajo izbiro skladov različnih ponudnikov.

Ko kupujete sklade

Še pred nakupom vam mora ponudnik omogočiti dostop do vseh informacij, ki jih potrebujete za informirano odločitev. Za priporočilo primerne naložbe bo potreboval informacije o vašem finančnem znanju, finančnem položaju in naložbenih ciljih. Potrebne podatke bo od vas pridobil s obrazcem Profil vlagatelja.

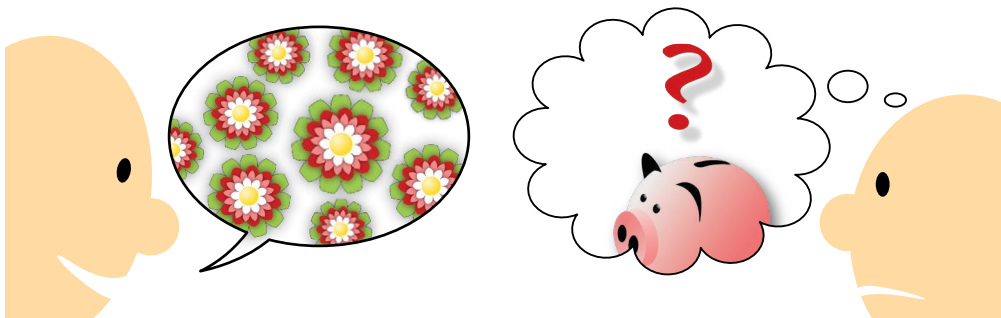
Izpolnjevanje tega obrazca in nasveti ponudnika naj vam bodo v pomembno oporo pri vaši finančni odločitvi. Ne prepustite pa drugim, da odločijo namesto vas. Dobre nasvete in koristne informacije lahko pričakujete, predvsem če boste dobro pripravljeni, kritični in po potrebi pripravljeni obiskati več različnih naslovov.

Pred nakupom sklada na spletni strani **Agencije za trg vrednostnih papirjev** preverite, ali imata sklad in osebe, ki vam svetuje pri prodaji, vsa potrebna dovoljenja.

Po vaši odločitvi o nakupu točk sklada boste izpolnili pristopno izjavo. Takrat se tudi dogovorite o načinu vplačila, na primer s trajnikom ali pa posameznimi nakazili.

Previdno pri kombiniranih produktih!

Nakup skladov vam bodo včasih ponudili tudi v okviru naložbenega zavarovanja ali drugih paketov. Pomembno je, da se v tem primeru zavedate, da ne vlagate v sklade neposredno, temveč v drug finančni produkt, za katerega veljajo druga pravila. Odločitev o takšnih produktih je bolj zapletena in včasih zahteva več znanja, pogosto pa je povezana z višjimi stroški.

Kaj je pomembno med samim varčevanjem?

Občasno preverite stanje svoje naložbe!

To lahko najenostavneje storite na specializiranih spletnih straneh, na spletnih straneh družbe za upravljanje in v nekaterih medijih.

Pomembno je, da se s svojo naložbo ne ukvarjate preveč, obenem pa dogajanja v zvezi z njo ne ignorirate. Ne skrbite preveč zaradi kratkoročnih nihanj vrednosti vaših sredstev, povezanih z dogajanjem na svetovnih trgih. Vaša naložba je tek na dolge proge.

Pozorni pa bodite, če se kakšen od skladov v daljšem obdobju izkaže slabše, kot ste pričakovali, še posebej pri izgubah kljub dobremu stanju na trgu. Preverite, ali ste se resnično odločili za pravi sklad.

Prilagodite svojo naložbo spremenjenim potrebam!

Prav lahko se zgodi, da se vaše osebne okoliščine in vaši cilji s časom spremenijo. Mogoče se vaši dohodki povečajo ali pa morate več dohodka nameniti višjim stroškom. V primeru sprememb ocenite novo situacijo in po potrebi prilagodite svoja vplačila in sestavo svojega portfelja.

Nekaj let pred koncem dolgoročnega varčevanja boste morda hoteli ohraniti vrednost svoje naložbe. Razmislite o prenosu sredstev v manj tvegane produkte ali vzajemne sklade, še posebej, če se je naložba razvijala bolje od vaših pričakovanj.

Izstop iz sklada

Zahtevo za izplačilo vrednosti svojih sredstev lahko podate kadarkoli s posebnim obrazcem. Prihranke boste dobili izplačane na vaš bančni račun praviloma v enem tednu.

Davki

Ob izplačilu iz sklada boste v primeru realiziranega kapitalskega dobička morali poravnati davek na kapitalski dobiček.

Ker država spodbuja dolgoročno varčevanje, se stopnja obdavčenja niža z leti varčevanja. Tako v prvih petih letih varčevanja znaša 27,5 %, po petih letih varčevanja 20%, po desetih 15 %, po petnajstih 10 %, po dvajsetih letih pa davka na kapitalski dobiček več ne plačate.

S krovnimi skladi do neobdavčenega prehoda med skladi

Pri nekaterih družbah za upravljanje lahko prehajate med posameznimi (pod)skladi znotraj istega krovnega sklada in tako prilagajate svojo naložbo svojim potrebam, ne da bi ob prehodih plačali davek na kapitalski dobiček. Davek na realizirani kapitalski dobiček boste plačali šele ob izplačilu enot iz sklada.

Izognite se najpogostejšim napakam vlagateljev!

Le če veste, kaj pri svoji naložbi morda delate narobe, lahko napako popravite. Bodite pozorni na najbolj tipične napake, ki jih delajo vlagatelji.

NAPAKA	REŠITEV
Niste dovolj pozorni na to, da je vaša naložba dovolj razpršena.	Odločite se za sklade ali kombinacijo skladov, ki investirajo globalno in v čim večje število vrednostnih papirjev!
Prepogosto si premislite, številne prodaje in novi nakupi pa vam izničijo donos.	Stojte za svojimi odločitvami, pred morebitno spremembo portfelja pa si vzemite čas za dober premislek!
Prevelik del prihrankov namenite špekulativnim naložbam.	Ignorirajte nasvete za hitre in bajne zasluzke. Raje čim bolj razpršite svojo naložbo!
Sledite trendom in lovite pravi trenutek za nakup in prodajo.	Ujeti pravi trenutek je nemogoče, za vas najbolj preudarna strategija je: »Kupuj večkrat in redno, naložbi pa daj čas, da oddela svoje!«
Preveč svojih prihrankov investirate v domači trg.	Preveč »Slovenije« v portfelju je napaka, enako kot preveč »ZDA« ali preveč »farmacije«. Vaš cilj so dobro razpršeni svetovni skladi!

VAŠE PRAVICE

Če imate vprašanje v zvezi s svojo naložbo v vzajemne sklade, vam svetujemo, da se najprej obrnete na družbo za upravljanje in ji pojasnite svoj problem oziroma svoje zahteve.

Če z odgovorom niste zadovoljni, pošljite družbi za upravljanje ali posredniku, pri katerem ste sklad kupili, pisno pritožbo. Če vašo pritožbo zavrnejo oziroma vas z odgovorom ne prepričajo, lahko zadevo poskusite rešiti v okviru postopka izvensodnega reševanja sporov. Zahtevajte informacije o tem postopku, saj vam ga ponudnik praviloma mora omogočiti.

Nad spoštovanjem zakonodaje in varstvom vaših pravic na področju naložb bdi

Agencija za trg vrednostnih papirjev, ki ima posebno spletno stran, kjer najdete več nasvetov za lažje odločanje o vaši naložbi.

Zveza potrošnikov Slovenije

Frankopanska 5, 1000 Ljubljana

01 474 06 00

zps@zps.si

www.zps.si

Zdrúženje druŕb za upravljanje investicijskih skladov – GIZ

Čufarjeva ulica 5, 1000 Ljubljana

01 430 49 18

zdugiz@zdu-giz.si

www.zdu-giz.si

PRAVNO OBVESTILO

Ta broŕura je oblikovana z namenom podajanja splošnih informacij in nasvetov o varčevanju v vzajemnih skladih. Informacije in nasveti v tej broŕuri ne pomenijo investicijskega svetovanja. Za pridobitev nasvetov in priporočil, ki dejansko odražajo vaše potrebe, je potrebna analiza vašega finančnega znanja in izkušenj, vaših finančnih zmoŕnosti za varčevanje in vaših ciljev. ZDU in ZPS ne odgovarjata za nobeno ŕkodo, ki bi neposredno ali posredno nastala zaradi uporabe informacij v tej broŕuri.

Kako uspešno varčevati v vzajemnih skladih

Pripravila: Mednarodni inŕtitut za potroŕniŕke raziskave, Zveza potroŕnikov Slovenije

Zaloŕnik: Zveza potroŕnikov Slovenije

Avtor: Boŕtjan Krisper

Oblikovanje: Arhitekti Breskvar d.o.o.

Tisk: Tiskarna Januŕ Naklada: 20.000 izvodov

Leto izdaje: 2016

Osveŕeno: 2020